

zete és új tudományfelfogása a Királyság főméltóságai környezetében, főúri udvarokban jelent meg. Ezek a főúri udvarok Európa hasonló központjaival összehasonlítva minőségi igényeikben hasonló színvonalúak, csak törékenyek és kevésbé védettek voltak. Batthyány Boldizsár németújvári udvarában különleges szellemi központot alakított ki. Könyvtárát külföldi beszerzők segítségével gyarapította, és laboratóriumában ércolvasztó kemencét épített. Megfordult nála Philip Sidney, a híres angol költő és a neves tudós, John Dee. Rövid időre otthont adott Carolus Clusiusnak, a belga botanikusnak, akit a környék felfedező útjaira Beythe István, a magyar botanika egyik alapvetője kísért el. Beythe barátja, az első magyar nyelvű *Herbarium* szerzője, Mélius Juhász Péter (1536 k.–1572), Debrecen hitvitázó püspöke, az újabb kutatások szerint Sárvárrott, Nádasdy Tamás udvarának oltalma alatt tanult.

A történetíró **Verancsics Antal** (1504–1573) Padovában tanult, János király, majd 1549-től Ferdinánd mellett szolgál, diplomata, 1569-től esztergomi érsek. Bonfini művét tervezte folytatni, azonban csak a hatalmas anyaggyűjteményig és néhány részlet, többek között Fráter György ifjúságának feldolgozásáig jutott. **Radéczy István** egri püspök, majd királyi helytartó **pozsonyi udvarát** a humanista irodalom egyik központjaként tartották számon külföldön. Zsámboky János kiadta Werbőczy István *Tripartitumát*, közzétette a magyar humanista irodalom klasszikus alkotásait, Bonfini művét, megírta Szigetvár 1556. évi ostromát. Neveltje, **Istvánffy Miklós** (1538–1615) a század végén kezdi írni Magyarország történetét. Az 1490 és 1606 közötti súlyos éveket átfogó latin munka (*Historiarum de rebus Ungaricis libri XXXIV*) Pázmány támogatásával jelenik meg (Köln, 1622). Istvánffy a humanista történetnézetet jeleníti meg, az alkotó embert, a virtust, az erkölcsöt helyezi középpontba, leírja az ostromok, csaták menetét, és a reneszánsz felfogásnak megfelelően hatásos retorikával megformált fikatív beszédekkel ad hősök szájába.

Balassi Bálint (1554–1594) költészetét tanítványa, Rimay János így foglalta össze: elsőnek „érkezhetett magyari nyelvünkön... a Parnasszus hegyére”. Balassi a magyar nyelvű irodalom hosszú előzményeit összegezve a magyar nyelvű reneszánsz szerelmi líra egyetemes színvonalú megteremtője. Életútját a századvégi ország harcai és a reneszánsz személyiség sajátosságai formálták: a Zólyom vármegyéből induló főúr az egri várszolgálat, erdélyi fogság, lengyelországi bujdosás után **Esztergom ostromában veszteti életét**. Az „énekelt vers” költői hagyományából jutott el az új igényeket kifejező „szövegversig”. A *Szép magyar comedia* a magyar udvari dráma első ismert műve. Istenes versei Théodore de Bèze zsoltárparafrázisaitól ívelnek a személyes Isten-keresés és a bűnök alóli feloldozás élményéig. Az eltűnt otthon után vágyódás érzését a huma-